

TULP-WINNAAR 2012- Speech

Geachte en geliefde aanwezigen, in het bijzonder minister Timmermans ,

“ Het is goed dat de wereld meekijkt’ zei een mevrouw van de vrouwenorganisatie Women on Wings onlangs voor de televisie. Ze doelde daarbij op de afschuwelijke gebeurtenis in New Delhi, waar de 23 –jarige studente Yoyti Singh Pandey in een stadsbus slachtoffer werd van een groepsverkrachting door zes mannen. De vrouw is inmiddels overleden aan de zware verwondingen die ze hierbij opliep.

Iedere 21 minuten wordt in India een vrouw verkracht, wat op zichzelf al gruwelijk is. Nog gruwelijker is het om te lezen, dat hier tot nu toe over het algemeen niets aan wordt gedaan. Vaak worden de vrouwen zwaargewond langs de kant van de weg gedumpte en ontstaat er nauwelijks tot geen commotie over, laat staan dat er een politie-onderzoek volgt. Volgens de juridische nieuwsdienst Trust Law is India het slechtste land ter wereld voor vrouwen, gelet op de massale kinderhuwelijken, ontvoeringen, ‘eremoorden’, martelingen, seksueel geweld, prostitutie en vrouwenhandel.

Na de dood van Yoyti Singh Pandey lijkt er opeens verandering te komen in het denken over de positie van vrouwen in India.

De bevolking is massaal in opstand gekomen en eist strenge straffen, tot zelfs de doodstraf voor de verkrachters. Ook blijkt er nu een snelrechtbank ingevoerd te kunnen worden, speciaal belast met de behandeling van misdaden tegen vrouwen, die deze week is begonnen met de behandeling van de strafzaak tegen de verkrachters.

‘India worstelt met moraal’ stond er gisteren in de krant. Dat is een goed teken.

Hopelijk het begin van een grotere bewustwording en dus verbetering van de mensenrechten in dit land.

Geen beter tijdstip dus om de Nederlandse mensenrechtenprijs aan een inwoner van dit land toe te kennen. Niet aan iemand die specifiek voor vrouwenrechten strijdt, maar aan een man, die zich bezig houdt met de belangenbehartiging van een groot deel van de Indiase bevolking, dat stelselmatig zwaar gediscrimineerd wordt: de Dalits.

Het is te hopen dat de wake-up-call op ethisch gebied ook iets gaat opleveren voor de 260 miljoen Dalits, de zogenaamde onaanraakbaren, die, ondanks wetten die het verbieden, nog altijd gediscrimineerd worden.

Dalits zijn de voetvegen van de maatschappij, de mensen die rioleringen ontstoppen, dode dieren en dode mensen opruimen, openbare toiletten schoonmaken, kleren wassen die bevuild zijn met bloed of uitwerpselen, de straat vegen of in gevaarlijke fabrieken werken en dat allemaal voor een hongerloon.

Heel belangrijk bij de recente opstand en demonstraties is het feit, dat de wereld via internet en televisie, kritisch meekijkt. Daardoor kunnen misstanden niet langer doodgezwegen of verdonkeremaand worden, hoe graag autoriteiten dat ook zouden willen.

Meekijken en nog een stap verder: het opnemen vóór- dat is ook het doel van de Mensenrechtentulp, de Nederlandse staatsprijs voor mensenrechtstrijders, die dit jaar voor de vijfde maal wordt uitgereikt aan een dapper mens.

Ditmaal is onze winnaar een Dalit, die het z'n hele volwassen leven al opneemt voor juist dat deel van de Indiase bevolking, dat op papier misschien wel rechten heeft, maar in de praktijk vaak rechteloos is.

De kastelozen, de paria's ,de vertrapten of de onaanraakbaren.

Allemaal gruwelijke benamingen, de een nog schokkender dan de andere, die gelden voor een/vijfde van de Indiase bevolking.

Unaniem heeft de jury de 51-jarige activist MARIMUTHU BHARATHAN gekozen als winnaar van de Tulp 2012.

Helaas is hij vanmiddag niet in ons midden om de prijs in ontvangst te nemen, wat wij hem nu juist zo van harte gegund hadden.

Maar net zoals onze Chinese winnares van vorig jaar, de advocate Ni Yulan, mag hij het land niet uit om hier gehuldigd te worden.

Marimuthu Bharathan is weliswaar officieel een vrij man, hij zit niet in de gevangenis, maar hij is helaas niet zo vrij, dat hij ongehinderd naar Den Haag kan komen.

Drie jaar geleden werd hij namelijk, samen met 23 anderen, door de politie opgepakt, beschuldigd van betrokkenheid bij een moordaanslag. Volgens 24 lokale mensenrechtenorganisaties ging het hier om een valse moordaanklacht, waarmee politie en justitie Bharathan het werken onmogelijk konden maken.

De speciale VN-rapporteur voor mensenrechten-activisten, mevrouw Sekaggya (Sekadzja) meldde onlangs dat Dalit-mensenrechtenverdedigers vaak slachtoffer zijn van valse tegenbeschuldigingen wanneer zij een misstand hebben aangekaart.

Na een maand werd Bharathan weer vrijgelaten, klaarblijkelijk was er geen bewijs tegen hem gevonden. Maar als gevolg van de verdenking is wel zijn paspoort ingenomen en moet hij zich elke twee weken melden op een plaatselijk politiebureau. Ook werd zijn kantoor gesloten en werd hem verboden geld uit het buitenland aan te nemen. Geld dat hij broodnodig heeft voor zijn werk en om van te leven. Daarnaast kreeg hij een verbod opgelegd om te vergaderen en demonstraties te leiden. Onlangs heeft Bharathan zijn kantoor toch heropend en de afgelopen zomer organiseerde hij ook weer een protest-demonstratie voor de rechten van Dalit-kinderen, die in vuurwerk- en luciferfabrieken werken.

Actievoeren en demonsteren doet onze winnaar, zoals gezegd, al zijn hele volwassen leven. Voor alle mogelijke groepen Dalits: van straatvegers en mensen die in leerlooierijen werken, tot kinderen, die lucifers maken. Alleen al in 2011 diende hij 118 officiële klachten wegens discriminatie in bij de politie.

Zijn studies rechten en geschiedenis, maakte hij niet af, omdat hij op zijn zeventiende al in beslag genomen werd door zijn acties. In 1999 richtte hij de organisatie Human Rights Education and Protection Council op, waarmee hij de strijd nog professioneler kon voeren. Het was dit kantoor, dat in 2009 gesloten werd.

De heer Bharathan is door drie Indiase mensenrechtenorganisaties genomineerd voor de Tulp. In zijn aanbevelingsbrief schrijft een collega-actievoerder, dat "Bharathan de prijs verdient, maar of hij die nu wel of niet krijgt, hij staat gegraveerd in de harten van de onderdrukte straatvegers in ons district'.

Door zijn werk staat het hele gezin van Bharathan onder druk. Zijn vrouw en twee studerende zoons hebben wel eens gevraagd of hij niet wat minder aan de weg zou kunnen timmeren.

Tevergeefs .

India is van oudsher een land met kastes, een vorm van zeer stricte sociale hiërarchie gebaseerd op iemands afkomst en beroep. De hoogste kaste, die van de Brahmanen, heeft duizenden jaren

geleden, tot in de kleinste details, vastgelegd wat de rechten en plichten van alles kastes zijn, waarbij de Dalits, de kastelozen, nauwelijks rechten bleken te hebben.

Voor hen was – en is - er nog altijd het vuile, zware, slechtbetaalde, vaak zelfs onbetaalde werk. Zij hadden geen toegang tot scholing en heel veel beroepen. Vanwege hun onreinheid moesten ze bijvoorbeeld buiten het dorp wonen en mochten geen water putten uit openbare waterbronnen.

De leefwijze van alle kastes was, zoals gezegd, tot in de meest bizarre details vastgelegd.

Zo was een Dalit bijvoorbeeld schuldig als zijn schaduw op straat die van iemand van een hogere kaste raakte. Daarom moest hij belletjes dragen om zijn komst aan te kondigen.

Pas zagen we nog zo'n staaltje van een minderwaardige behandeling van Dalits in het televisieprogramma van Jelle Brandt Corstius. Hij dronk samen met een straatveger (dus een Dalit) een kopje thee in een van de vele theetentjes, die in India langs de weg staan. Normaliter zou de straatveger zijn thee uit een plastic wegwerpbekertje moeten drinken, maar omdat er een camera bij was, kreeg de man zijn thee ditmaal in een glazen kopje geserveerd. Maar, vertelde Jelle erbij, als wij onze hielen gelicht hebben, wordt dit kopje weggegooid, want eenmaal aangeraakt door een Dalit wil niemand er meer uit drinken.

Op zichzelf klein leed in dit land waar elke achttien minuten een misdaad tegen een Dalit wordt gepleegd, waar per week dertien Dalits worden vermoord en waar iedere dag vele Dalitvrouwen worden verkracht.

Sedert de invoering van de grondwet in 1950 is discriminatie van Dalits officieel verboden, maar de dagelijkse praktijk laat zien dat dat vooral een papieren regel is.

Zowel door de Verenigde Naties, als de Europese Unie, als onze eigen Tweede Kamer wordt al jarenlang een steeds dringender beroep op India gedaan om eindelijk een eind te maken aan deze voortdurende discriminatie, die in strijd is met de eigen wetgeving.

Toen bekend werd dat Bharathan een prijs gewonnen heeft, ergens ver weg in een klein land dat Nederland heet, werd dat bericht door de Indiase regering niet juichend ontvangen. Integendeel: men was op zijn zachtst gezegd geïrriteerd, kreeg onze winnaar te horen van de Nederlandse ambassadeur, die bij hem op bezoek kwam. Er werd gewaarschuwd dat de goede betrekkingen tussen Nederland en India sterk geschaad zouden kunnen worden, als de prijs naar de heer Bharathan ging.

India werkte niet mee aan een reis naar Den Haag, wat heel gemakkelijk was: Bharathan kreeg geen nieuw paspoort.

Einde verhaal.

Maar niet voor ons, de jury van de Mensenrechtentulp.

Als wij na uitvoerig beraad en vergelijking van alle genomineerden – dit jaar waren dat er zo'n 70- tot een keuze komen, is dat ook écht onze weloverwogen keuze.

Daar stappen wij niet vanaf.

Inmiddels zijn we er wel aan gewend dat regeringen nooit blij zijn met de Mensenrechtentulp.

Mensenrechtstrijders hebben automatisch een slechte verhouding met de regeringen van hun land. Zij verzetten zich immers tegen een misstand in dat land en dat vindt geen enkel regime prettig.

De afgelopen vijf jaar – want zo lang bestaat de Mensenrechtentulp- is de jury steeds vaker geconfronteerd met dit soort problemen.

De combinatie : een staatsprijs én een onafhankelijke jury, is niet de gemakkelijkste.

Van ons wordt niet gevraagd dat wij rekening houden met politieke-, diplomatieke- en zakelijke belangen.

Wij zijn geen verkapte handelsmissie, wij zijn er om een dapper, bedreigd mens, ergens ter wereld, te belonen voor zijn of haar jarenlange moedige strijd.

Kortom : wij zijn er niet voor de export van de Nederlandse tulp, maar voor de export van maar één bepaalde tulp, namelijk de Mensenrechtentulp.

Toen toenmalig minister van buitenlandse zaken Maxime Verhagen deze prijs in 2008 instelde, hebben wij hem op deze mogelijke botsing van belangen gewezen.

Hij stapte daar toen rooms- blijmoedig, misschien een beetje naïef, overheen.

De Mensenrechtentulp was zijn liefdesbaby.

Voor zijn opvolgers lijkt die baby inmiddels opgegroeid te zijn tot een lastige puber, die nogal eens voor grote problemen zorgt. Een puber van wie men misschien wel houdt, maar die men toch het liefst het ouderlijk huis zou zien verlaten.

Na vijf jaar trouwe dienst, stapt de huidige jury, volgens afspraak, op.

Ik dank mijn mede-juryleden Antony Burgmans, Jaap Doek, Awraham Soetendorp en Victor Scheffers heel hartelijk voor de prima samenwerking.

Wij waren altijd unaniem in de keuze van de prijswinnaars.

En dat zij het al die tijd met mij hebben uitgehouden, verdient ook een pluim !

Wij hebben geprobeerd ons werk zo goed en eerlijk mogelijk te doen.

Daarbij gesteund door de uitspraak van Eleanor Roosevelt: 'Doe datgene, waarvan je in je hart voelt ,dat het juist is, want je zult hoe dan ook kritiek krijgen. Je wordt vervloekt als je iets doet, maar je wordt ook vervloekt als je het niet doet'.

Wat betreft de Tulp van dit jaar : wij zouden graag zien dat Bharathan de prijs – een beeldje en een bedrag van 100.000 euro voor een project- binnenkort in zijn woonplaats uitgereikt krijgt door de Nederlandse ambassadeur.

Of nog mooier : door minister Timmermans zelf.

Of valt dit laatste onder de categorie : blij roomse, maar naïeve ideeën?

Verder hopen wij van ganser harte dat ook volgend jaar de Mensenrechtentulp weer uitgereikt zal worden.

En dan met een winnaar of winnares in de zaal.

En natuurlijk weer door de minister van buitenlandse zaken.

Want mensenrechten mogen niet vergeten worden en nooit ondergeschikt gemaakt worden aan politieke- en handelsbelangen.

Nederland is nog altijd een van de welvarendste en goed geregelde landen ter wereld.

Wij zouden ons moeten schamen als juist wij geen oog meer zouden hebben voor de misstanden elders, als wij vrijwillig oogkleppen zouden opzetten in een tijd, waarin overal elders oogkleppen juist steeds vaker worden afgezet.

Laten we dus vooral datgene blijven doen, wat ons hart ons ingeeft.

Kritiek krijgen we immers toch altijd !

Dankuwel.